

Oversigt over retssager på landsplan

Introduktion til kilden:

Dømte på landsplan under retsopgøret.

Efter Danmarks befrielse i 1945 begyndte det store retsopgør mod personer, der under besættelsen havde samarbejdet med den tyske besættelsesmagt. En særlig lov, Straffelovstillægget, blev vedtaget for at kunne straffe handlinger som drab, vold, angiveri og økonomisk samarbejde med tyskerne.

Kilden, du ser her, er en tabel over de dømte landsforrædere og viser, hvilke forbrydelser de blev dømt for, og hvilke straffe de fik. Straffene spændte fra kortere fængselsstraffe til dødsstraf, som blev idømt for de mest alvorlige forbrydelser som drab, angiveri og landsforræderi.

I alt blev over 13.500 mennesker dømt ved retsopgøret.

Under besættelsen samarbejdede mange danske firmaer økonomisk med den tyske besættelsesmagt. Det skete i høj grad med opbakning fra den danske regering for at beskytte dansk produktion og beskæftigelse. Kritik opstod dog mod virksomheder, der tjente stort på samarbejdet og brød prislovgivningen. Disse virksomheder og personer blev kaldt værnemagere. I sidste ende kunne man dog ikke få dømt de store virksomheder, der argumenterede at de havde handlet i forståelse med regeringen. I stedet kom retssagerne mod værnemagere til at fokusere på virksomheder, der havde tjent mere end loven tillod, eller som havde samarbejdet for ivrigt med tyskerne. Godt 1.000 værnemagere blev idømt fængselsstraffe på op til 4 år. Kun en mindre del af deres fortjenester blev betalt tilbage.

101 mænd og 2 kvinder blev dømt til døden for landsforræderi under den tyske besættelse.

Ud af disse blev 78 domme stadfæstet ved alle tre retsinstanser. 46 personer blev henrettet, mens 32 endte med at blive benådet. Ingen af de henrettede var kvinder. Der blev idømt mange hårde straffe herunder livsvarigt fængsel, men den sidste af de dømte blev løsladt i 1960. Som tiden gik, fik flere strafnedsættelse eller blev benådet af justitsministeren.

Alle dødsdomme skulle omkring Højesteret

Dødsstraffen (kaldet "livsstraf") blev især idømt danskere, der havde deltaget i tysk krigstjeneste og i tysk polititjeneste i Danmark.

16 blev henrettet i Undallslund plantage ved Viborg, de øvrige blev henrettet på en henrettelsesplads på det nuværende Christiania.

Statistik: De ved endelig instans domfældte landssvigere fordelt efter forbrydelsens art og idømt straf m.v. ved endelig instans.

Tabel VI

De ved endelig instans domfældte landssvigere fordelt efter forbrydelsens art og idømt straf m.v. ved endelig instans

	Idømt straf ved endelig instans																													
	Bøde	Hæfte	Straffen anset som afsonet ved varetægtsfængsel 4)	Fængsel																fængsel på livstid	Ialt	Livestraf	Ungdomsfængsel	Psykiatrforsorg	Anbringelse i sygehospital	Undervigelse af	Sikkerhedsforanstaltning iøvrigt	Ialt		
				30 dage	Over 30 - 60 dage	60 dage - 3 måneder	3 - 6 måneder	6 - 12 måneder	1 - 1½ år	1½ - 2 år	2 - 2½ år	2½ - 3 år	3 - 4 år	4 - 5 år	5 - 6 år	6 - 8 år	8 - 10 år	10 - 12 år	12 - 14 år										14 - 16 år	16 - 20 år
A. Mænd																														
I. Eet landssv. forhold¹⁾																														
1. Tysk polititjeneste ²⁾	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	7	3	8	5	15	157	57	20	16	1	-	294	-	-	2	5	-	301		
2. Ty. tj. af politim. karakter ³⁾	-	-	4	-	-	13	67	67	159	93	177	315	156	101	96	54	9	7	3	1	-	1318	-	2	1	4	7	1	1337	
3. Ty. krigstjeneste	-	-	57	5	14	31	257	1573	1249	1843	555	482	695	112	24	11	5	2	1	1	-	6860	-	-	2	10	1	6930		
4. Angiveri	-	-	-	-	-	1	4	34	35	33	18	39	41	15	25	15	13	4	6	8	1	5	297	2	3	2	1	306		
5. Propaganda m.v.	-	-	5	-	1	4	19	379	109	125	17	50	28	8	4	7	2	-	-	-	-	753	-	-	1	1	-	759		
6. Samarbejde m.v.	-	-	1	1	2	3	25	15	14	1	3	6	1	1	1	1	-	-	-	-	-	74	-	-	-	-	-	74		
7. Alv. strfl. overtr.	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	12	1	-	-	-	-	13		
8. Andre strfl. overtr.	-	-	2	-	-	3	10	44	22	33	7	21	21	13	7	2	3	1	1	1	-	189	-	-	-	-	-	191		
9. Værnemageri	2	3	17	177	296	182	275	88	36	24	8	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1092	-	-	-	-	-	1114		
II. Flere landssv. forhold																														
1+7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5	3	10	13	17	50	28	-	-	-	-	-	78		
1+4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	8	6	2	3	-	1	26	1	-	-	-	-	-	27		
1+5, 6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	22	20	8	11	2	-	68	-	-	-	-	-	69		
2+7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9	10	6	19	17	27	92	35	-	-	-	-	129		
2+4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	2	15	10	16	31	20	18	8	11	4	4	148	1	1	3	-	182		
2+5, 6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	5	14	6	25	39	33	32	38	17	15	5	6	2	-	242	-	-	-	-	-	-	244		
3+7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	4	2	2	4	6	2	32	6	-	-	-	-	38		
3+4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
3+5, 6, 8 ell. 9	-	-	1	-	-	1	5	26	74	94	71	85	74	41	21	26	4	1	1	-	525	-	1	2	-	-	-	529		
4+7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	2	1	1	3	12	1	-	-	-	-	-	13		
4+5, 6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	1	4	13	18	11	27	33	9	20	16	6	3	7	4	2	5	179	1	-	1	-	182		
5+7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	5	-	-	-	-	-	-	5		
5+6, 8 ell. 9	-	-	-	2	1	-	-	8	7	15	7	8	15	8	8	4	1	-	-	-	84	-	-	-	-	-	-	85		
6+7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1		
6+8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	2	9	13	7	9	4	5	2	2	1	-	-	-	-	54	-	-	-	-	-	-	56		
9+8	-	-	-	-	-	-	1	2	6	3	1	1	3	2	1	-	1	-	-	-	21	-	-	-	-	-	-	21		
Ialt	2	3	86	185	313	224	591	2267	1665	2414	830	957	1334	453	299	303	338	161	84	108	54	66	1264	76	7	11	13	27	6 12877	
B. Kvinder																														
I. Eet landssv. forhold¹⁾																														
1. Ty. polititjeneste ²⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
2. Ty. tj. af politim. karakter ³⁾	-	-	-	-	-	1	-	1	6	1	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	13		
3. Tysk krigstjeneste	-	-	1	-	1	-	8	3	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	17		
4. Angiveri	-	-	2	-	1	26	85	40	70	16	29	26	13	16	12	4	2	-	-	-	340	-	-	-	2	3	-	347		
5. Propaganda m.v.	-	-	-	-	2	5	57	17	19	1	2	3	-	-	-	1	-	-	-	-	107	-	-	-	-	-	-	107		
6. Samarbejde m.v.	-	-	1	-	1	3	13	3	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	-	-	-	-	-	-	26		
7. Alv. strfl. overtr.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1		
8. Andre strfl. overtr.	-	-	-	-	-	4	13	4	3	-	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	32	-	-	-	-	1	-	33		
9. Værnemageri	-	-	-	4	6	3	11	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	-	-	-	-	-	-	25		
II. Flere landssv. forhold																														
1+7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1		
2+7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
2+4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	3	1	2	-	1	11	1	-	-	-	-	-	12		
2+5, 6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	2	1	-	-	1	8	-	-	-	-	-	-	8		
3+4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1		
3+5, 6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2		
4+5, 6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	1	-	4	3	6	3	4	7	1	7	1	1	1	-	1	40	-	-	-	-	-	-	40		
5+6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	5		
6+7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1		
6+8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	4		
Ialt	-	-	4	4	7	8	51	183	74	110	27	42	51	14	25	19	8	5	-	3	-	631	2	-	-	4	3	-	644	

1), 2) og 3): Se fodnoter til tabel I.

4) Hvis straffens størrelse har været angivet på straffekortet, er den pågældende landssviger opført under den straf, som straffen indikerer, uanset om straffen måtte være anset som afsonet ved varetægtsopholdet.

Kilde: Retsopgøret med landssvigerne, 1958 (se mere:

<https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/oversigt-over-doemte-ved-retsopgoeret/>)